

RIKTLINJER I FINANSFRÅGOR

Fastställt av kommunfullmäktige 2011-09-26, § 97

Reviderad av kommunfullmäktige xxxxxxxx

1 Inledning

1.1 Syftet med riktlinjerna

Syftet med riktlinjer i finansfrågor är att:

- fastställa övergripande mål för kommunens finansförvaltning
- definiera och fastställa ramar och riktlinjer för hur finansfrågor, dvs. tillgångs- och skuldförvaltning, inom kommunen ska hanteras
- ange vilka finansiella risker som kommunen är beredd att ta samt hur dessa ska begränsas
- fastställa hur den finansiella rapporteringen och kontrollen ska utföras
- ange hur ansvaret för finansfrågor är fördelat
- säkerställa att kommunen genom riktlinjerna uppfyller Kommunallagens krav (8 kap, 2 – 3 §§) avseende regler för medelsförvaltning.

1.2 Avgränsningar

För stiftelserna Per Bergmans donationsfond och August Bångs skolstiftelse gäller inte detta dokument avseende placeringar, utan istället Placeringspolicy för Per Bergmans donationsfond och August Bångs skolstiftelse, beslutat av kommunstyrelsen 2011-09-06, § 239.

Enligt ägardirektiv till AB Timråbo och Timrå Vatten AB, ska bolagen i tillämpliga delar följa kommunens styrande dokument i finansfrågor.

1.3 Uppdatering av riktlinjer i finansfrågor

Riktlinjer i finansfrågor ska vara uppdaterat med hänsyn till aktuella förhållanden inom kommunen, kommunägda bolag och de finansiella marknaderna. Revidering av riktlinjerna beslutas vid behov av kommunfullmäktige. Om händelser som motiverar ändringar i riktlinjer i finansfrågor inträffar ska kommunstyrelsen föreslå revideringar.

1.4 Övergripande mål

Övergripande mål för kommunens finansförvaltning är:

- säkerställa betalningsförmågan på kort och lång sikt
- sträva efter en effektiv kapitalanskaffning och kapitalanvändning
- inom fastställda riskbegränsningar eftersträva en så god avkastning och en så låg upplåningskostnad som möjligt, vilket ska leda till bästa möjliga räntenetto
- sträva efter att uppnå bästa möjliga villkor för betalningsrutiner och övriga finansiella tjänster
- genomföra finansförvaltningen på ett säkert och effektivt sätt utan spekulativa inslag och så att en betryggande säkerhet alltid upprätthålls.

2 Organisation och ansvarsfördelning

2.1 Samordning

För att hantera ekonomin effektivt ska kommunen på det sätt och inom de ramar som kommunfullmäktige beslutar, samordna de finansiella frågorna för kommunen, kommunala bolag/förbund och stiftelser.

Samordningen mellan kommunen och de kommunala bolagen regleras i dessa riktlinjer samt i ägardirektiv och avtal.

2.2 Fördelning av ansvar och befogenheter

Följande ansvarsfördelning gäller för finansförvaltningen i Timrå kommun:

Kommunfullmäktige

- fastställer riktlinjer i finansfrågor
- beslutar om finansiella mål i samband med årsbudget
- beslutar om kommunens nyupplåningsbehov och omsättning av lån i samband med årsbudget eller i särskilt beslut under löpande år
- följer utvecklingen av finansverksamheten genom årsredovisningen och övrig ekonomisk rapportering
- beslutar om eventuella borgensåtaganden.

Kommunstyrelsen

- fastställer tillämpningsanvisningar till riktlinjer i finansfrågor
- ansvarar för kommunens finansförvaltning
- ansvarar för förvaltning av donationsstiftelser
- delegerar verkställighet av kommunens löpande finansförvaltning samt löpande förvaltning av donationsstiftelser
- har uppsikt över kommunens löpande finansförvaltning.

De kommunala bolagen

- enligt ägardirektiv ska bolagen i tillämpliga delar följa kommunens styrande dokument i finansfrågor. Därutöver finns vissa avtal mellan kommunen och bolagen avseende finansfrågor. Respektive bolagsstyrelse har ett självständigt ansvar för bolagets finansiella verksamhet och risker. Bolagen upptar lån i eget namn, i förekommande fall efter fullmäktiges beslut om kommunal borgen.

3 Likviditetsförvaltning

3.1 Mål

Mål för likviditetsförvaltningen:

- kommunen, kommunala bolag och stiftelser ska hålla en begränsad likviditet och sträva efter att minska låneskulden
- varaktig överskottlikviditet ska i första hand användas till att minska låneskulden
- tillfredsställande betalningsberedskap.

För att tillfredsställande betalningsberedskap ska uppnås ska likviditetsplanering ske.

Likviditetsplaneringen ska:

- ligga till grund för bedömning av betalningsberedskapen på kort och lång sikt
- utgöra underlag för beslut om placering av likvida medel samt upplåning.

Kommunens likviditetsplanering omfattar betalningsflödesbudget, som ingår i kommunens budget och verksamhetsplan, och, vid behov, likviditetsplaner som upprättas för hela eller delar av budgetåret. Kommunala bolag och stiftelser ska, vid behov, upprätta egna likviditetsplaner. Större avvikelser i penningflödet ska rapporteras till kommunstyrelsen.

3.2 Betalningsflöden

För att effektivisera förvaltning och hantering av likvida medel ska samordning mellan kommunen, kommunala bolag och av kommunen förvaltade stiftelser ske. Penningströmmar ska samlas i ett koncernkonto så att de juridiska personernas utgående och ingående betalningsflöden kan kvittas mot varandra i syfte att minimera ränteförluster.

För att säkerställa betalningsberedskapen ska det finnas en likviditetsreserv inom koncernkontot. Likviditetsreserv är obunden bankinlåning, outnyttjad checkräkningskredit och kreditlöften.

Rutiner ska utformas så att kommunen får betalt för sålda varor och tjänster så snart som möjligt. Enkelhet i taxe- och avgiftskonstruktioner ska eftersträvas. Utbetalningar ska ske på rätt dag. Policy för attest med tillhörande tillämpningsanvisningar ska beaktas.

3.3 Fullmakter

Kommunstyrelsen, eller den som kommunstyrelsen delegerat till, beslutar om fullmakter att verkställa betalningar, uttag etc.

3.4 Bankrelationer

Kommunstyrelsen, eller den som kommunstyrelsen delegerat till, upphandlar de banktjänster som behövs för kommunen och helägda kommunala bolag. De helägda bolagens bankkonton ska vara kopplade till kommunens koncernkonto.

4 Riskhantering

All form av ekonomisk verksamhet innebär alltid ett visst mått av finansiellt risktagande. En passiv finansförvaltning innebär att inga åtgärder vidtas för att minimera eller parera risker. Genom en aktiv finansförvaltning skapas möjligheter till ett rationellt hanterande av risker med beaktande av den kostnad som det medför att minska eller eliminera risker. Hanteringen av några av de risker som kan identifieras beskrivs nedan.

4.1 Ränterisk

Ränterisk innebär risk att kommunens resultat (finansnettot) förändras vid förändring av marknadsräntan avseende såväl upplåning som inlåning.

Hantering av ränterisk

Ränterisk avseende upplåning begränsas främst genom att räntebindningstid på lån sprids över tiden. Ränterisk avseende placeringar begränsas genom begränsningar av vilka instrument som är tillåtna samt begränsning av tillåtna utgivare.

4.2 Valutarisk

Valutarisk innebär risk att svenska kronans värde förändras i förhållande till utländsk valuta.

Hantering av valutarisk

Valutarisk uppstår då kommunen har tillgångar och skulder i utländsk valuta, vilket förekommer mycket sällan. Risk uppstår också vid in- och utbetalningar i utländsk valuta. Detta förekommer ett fåtal gånger per år och uppgår till mindre belopp. Kända in- och utbetalningar i utländsk valuta överstigande 1 000 000 kronor ska kurssäkras. Upplåning och placering i utländsk valuta får inte göras.

4.3 Motpartsrisk

Motpartsrisk innebär risk att en motpart inte kan fullgöra sina åtaganden avseende t.ex. placeringar samt ränta och amorteringar på givna krediter. En annan benämning på denna risk är kreditrisk.

Hantering av motpartsrisk

Motpartsrisk hanteras genom fastställande av vilka motparter och emittenter kommunen får göra affärer med samt vilken typ av lån och värdepapper kommunen får ta upp respektive placera i.

4.4 Finansieringsrisk

Finansieringsrisk innebär risk att likvida medel inte kan lånas upp eller endast med en påtaglig kostnadsökning.

Hantering av finansieringsrisk

Finansieringsrisk hanteras genom att lånens förfallotidpunkter (kapitalbindningen) sprids jämnt över tiden samt genom att ha en likviditetsreserv inom koncernkontot med tillhörande checkräkningskredit.

4.5 Likviditetsrisk

Likviditetsrisk innebär risk att inte ha tillräcklig betalningsberedskap för att kunna möta planerade och/eller oförutsedda utgifter.

Hantering av likviditetsrisk

Likviditetsrisk hanteras genom fastställande av vilka emittenter kommunen får placera pengar hos, vilken typ av värdepapper kommunen får placera i, godkända motparter för upplåning samt hur mycket pengar som får nyupplånas respektive sättas om varje år. Det ska också finnas en likviditetsreserv inom koncernkontot.

4.6 Operativ risk

Operativ risk innebär risk att förlust/skada uppstår till följd av att t.ex. interna processer eller rutiner inte är ändamålsenliga eller felaktiga, mänskliga fel, felaktiga system eller brister i legal hantering.

Hantering av operativ risk

Operativ risk hanteras genom utformning av den interna organisationen samt genom god intern kontroll, bl.a. följsamhet mot dessa riktlinjer samt den rapportering av finansförvaltningens verksamhet som ska ske till kommunfullmäktige.

5 Upplåning

Upplåning får ske för långfristig finansiering eller för att trygga kommunens kortfristiga betalningsberedskap. Kommunfullmäktige beslutar om kommunens nyupplåningsbehov samt omsättning av lån i samband med årsbudget eller i särskilt beslut under löpande år. I årsbudgeten fastställs också finansiellt mål avseende den långfristiga låneskuldens utveckling. Nyupplåning samt omsättning av befintliga lån sker sedan med beaktande av likviditetsplanering, ränteläge, räntebindningstid, kapitalbindningstid samt investeringstakt.

Upplåning som uteslutande syftar till att erhålla medel för placering med ränteförtjänst är inte tillåtet. Detta får dock inte hindra att upplåning sker vid en tidpunkt som bedöms vara lämplig, för senare finansiering.

Vid upplåning ska låg risk i kombination med lägsta möjliga finansieringskostnad eftersträvas. Förfrågan ska ske hos flera långgivare och dokumenteras. Lånens förfallotidpunkter (kapitalbindningen) ska spridas jämnt över tiden utifrån lånebeloppens storlek. Räntebindning ska spridas över olika löptider. Lån i utländsk valuta får inte tas upp.

Kommunstyrelsen fastställer i tillämpningsanvisningarna kapital- och räntebindningens fördelning över tiden, godkända motparter för upplåning samt godkända upplåningsformer på kort och lång sikt.

5.1 Leasing

Finansiell leasing jämförs med upplåning och omfattas av dessa riktlinjer. Objekt som ska finansieras genom finansiell leasing ska ingå i kommunens investeringsbudget och i det belopp för nyupplåning som fullmäktige beslutar om i samband med årsbudget. Vid finansiering genom finansiell leasing ska kommunens finansiella målsättning om utveckling av den långfristiga låneskulden beaktas.

6 Placering

Bestående överskottslikviditet ska i första hand användas till att minska låneskulden. Tillfällig överskottslikviditet får placeras på penningmarknaden. Vid placering av överskottslikviditet ska sådana former väljas som innebär lågt risktagande samtidigt som högsta möjliga avkastning kan erhållas och tillgängligheten hållas på en tillfredsställande nivå. Respektive placerings löptid och belopp ska vägas mot förväntat likviditetsläge och bedömningar av framtida ränteutveckling.

Placeringar får endast ske i värdepapper i svenska kronor och som kan omvandlas till likviditet genom försäljning inom tre bankdagar. Förfrågan ska ske hos flera emittenter och dokumenteras. Handel med aktier är inte tillåtet, med undantag för försäljning och utnyttjande av erbjudanden vid emissioner avseende aktier som kommunen redan innehar. Handel med aktier som innehas av donationsstiftelser som kommunen förvaltar ska ske enligt gällande placeringspolicy.

Förvärv och avyttring av värdepapper får ske genom svenska banker, Kommuninvest i Sverige AB och fondkommissionärer godkända av Finansinspektionen. Kommunstyrelsen fastställer i tillämpningsanvisningar godkända utgivare, placeringsinstrument samt maxbelopp per värdepapper för placering av andra likvida medel än de som avsatts för kommunens pensionsförpliktelser.

7 Utlåning

Utlåning på annat sätt än genom placering i värdepapper sker restriktivt, efter beslut av kommunfullmäktige. Räntan ska vara marknadsmässig och får inte vara lägre än vad kommunen får betala för sin egen upplåning. Kommunen kan kräva säkerhet för utlåning.

8 Föreskrifter för förvaltning av medel avsatta för kommunens pensionsförpliktelser

Den i balansräkningen öronmärkta pensionsreserven inom eget kapital återlånas av kommunen.

9 Försäkrings-/derivatinstrument

Kommunen och de kommunala bolagen får ingå sedvanliga, på den svenska finansmarknaden förekommande, avtal i syfte att minska och/eller sprida de med upplåning och placering förekommande riskerna. En del av de risker som tidigare har nämnts kan begränsas och i flertalet fall kvantifieras genom att använda försäkrings-/derivatinstrument. För samtliga derivatinstrument gäller att de endast får användas under förutsättning att det finns en koppling till underliggande finansiell transaktion och i syfte att minska och sprida riskerna. Följande förutsättningar ska vara uppfyllda:

- kapitalbindningen/löptiden på den underliggande skulden/tillgången överensstämmer med löptiden på derivatinstrumentet

- räntebindningsdagar på den underliggande skulden/tillgången överensstämmer med räntebindningsdagar på räntederivatet
- den underliggande skulden/tillgången och räntederivatet har samma räntebas.

Kostnaden för att förändra risken ska alltid beaktas. Förfrågan ska ske hos flera motparter och dokumenteras. För att avtal om användning av derivatinstrument ska kunna ingås krävs ett underliggande avtal, som reglerar de övergripande avtalsvillkoren med den aktuella motparten. Kommunen får inte ställa ut optioner. Kommunstyrelsen anger i tillämpningsanvisningarna godkända försäkrings-/derivatinstrument och motparter.

10 Borgen

Borgensåtaganden utgör en kreditrisk för kommunen eftersom det innebär att fullgöra en betalningsförpliktelse, om inte låntagaren själv kan göra det. Om ett helägt kommunalt företag inkommer med ansökan om borgen, kan detta prövas av kommunen. Om annan låntagare inkommer med ansökan om borgen, kan detta i undantagsfall prövas, om ändamålet främjar kommunens verksamhet och ekonomi och faller inom den kommunala kompetensen. De ändamål som kan komma ifråga är investeringar samt andra ändamål enligt bolagsordning/stadgar.

Med kommunal borgen kan låntagaren få en lägre lånekostnad jämfört med lån mot pantbrev, dels pga. att kommunen normalt har en högre kreditvärdighet med anledning av beskattningsrätten och dels genom att pantbrev inte behöver tas ut. Beslut om borgen fattas av kommunfullmäktige. I underlag för beslut ska finnas en bedömning av den risk det aktuella borgensåtagandet innebär för kommunen. Krav ska ställas på att låntagaren att hålla investeringen betryggande försäkrad under borgensåtagandets hela giltighetstid.

Innan borgen tecknas om kommunal borgen ska beslutet vunnit laga kraft, innan underskrift får ske.

Avkrävs något bolag garantier eller annan form av säkerhet ska kommunstyrelsen, eller den de utser informeras.

Kommunen kan kräva säkerhet för ett borgensåtagande och även föreskriva att den som erhåller kommunal borgen avseende fastigheter inte får ta ut nya inteckningar i fastigheten. Kommunens borgensåtaganden kan tidsbegränsas. Beslut om borgensåtaganden preskriberas efter 10 år, vilket innebär att ett borgensbeslut inte får vara äldre än 10 år när lånet tas upp.

~~Kommunfullmäktige kan besluta att en särskild avgift för att kommunen går i borgen, borgensavgift, ska debiteras låntagaren. Kommunfullmäktige fastställer samtidigt storleken på borgensavgiften.~~

För utställd borgen tas en borgensavgift som faktureras den som fått kommunal borgen. Borgensavgiften ska vara en riskpremie för den risk som kommunen tar genom att ingå borgen. Dessutom ska borgensavgift medföra att kommunala bolag inte får en konkurrensfördel när de bedriver verksamhet på en konkurrensutsatt marknad. Avgiftens storlek sätts av kommunfullmäktige i samband med budget eller i särskild ordning.

Ett borgensåtagande får inte äventyra eller fördyra kostnaden för kommunens egen upplåning.

11 Uppföljning och rapportering

I samband med delårsrapport och årsredovisning ska kommunstyrelsen rapportera till kommunfullmäktige:

- total aktuell låneskuld varav nya lån
- aktuell genomsnittsränta på upptagna lån
- andel lån med rörlig ränta
- kapital- och räntebindning samt motparter för upptagna lån i mnkr och procent
- placeringar; volym, placeringsform och motparter
- derivatinstrument; volym, instrument och motparter
- likvida medel
- borgensåtaganden i mnkr fördelat på låntagare.

Kommunstyrelsen ska också se till att ha den information som krävs för att kunna upprätthålla en tillfredsställande kontroll över finansförvaltningen i kommunen och de kommunala bolagen. Avvikelser från dessa riktlinjer ska snarast rapporteras till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

12 Internkontroll

Samtliga uppgifter rörande finansförvaltning ska skötas av kommunstyrelsen, eller den de utser. Grundprincipen är att handläggare respektive kontrollfunktion ska hållas åtskild.

13 Ordlista

Administrativ risk	Risk som uppstår p.g.a. dåliga rutiner, kontrollsystem, brottslighet. Kan motarbetas genom goda rutiner och kontroll, t.ex. att två personer ska attestera, eller en utför affären och en annan bokför den.
Avkastningskurva	En sammanbunden "kurva" som visar räntenoteringar för olika löptider. Avkastningskurvan kan ses som ett uttryck för marknadens framtida ränteförväntningar.
Cap (räntetak)	Ett med option besläktat instrument, som innebär att låntagaren betalar en premie för rätten att inte behöva betala räntor över en viss nivå
Cash flow	Kassaflöde; det flöde av likvida medel som uppkommer i ett företag p.g.a. in- och utbetalningar i den löpande verksamheten

Certifikat	Instrument (löpande skuldebrev) för kortfristig upplåning på penningmarknaden som nyttjas av företag, kommuner och landsting m.fl.
Collar (räntekorridor)	Ett med option besläktat instrument, som är en kombination av cap och floor, och som innebär att räntan låses in mellan två nivåer
Derivatinstrument	Finansiellt instrument som har en underliggande tillgång som bestämmer instrumentets värde eller pris. Ett syfte med derivatinstrument är att hantera kus- och ränterisker och skapa ett skydd mot en förväntad ofördelaktig prisutveckling. De vanligaste derivatinstrumenten är optioner, terminer och swappar.
Emittent	Utgivaren av finansiella instrument som t.ex. en obligation.
Enkelt skuldebrev	Ett skuldebrev som är ställt till en viss person. Ett enkelt skuldebrev fordrar, till skillnad från löpande skuldebrev, underrättelse vid överlåtelse.
Finansiell leasing	Leasingtagaren åtnjuter i allt väsentligt de ekonomiska förmåner och bär de ekonomiska risker som förknippas med ägandet av objekt. Leasingtagaren äger rätten att köpa leasingobjektet till ett pris som understiger förväntat verkligt värde.
Finansieringsrisk	Risken att inte erhålla lån alls, eller till orimliga kostnader
Finansnetto	Skillnaden mellan finansiella intäkter (ränteintäkter) och finansiella kostnader (räntekostnader)
Floor (räntegolv)	Ett med option besläktat instrument, som innebär att låntagaren åtar sig att t.ex. i anslutning till ett lån med rörlig ränta, betala en viss ränta även om marknadsräntan sjunker under denna nivå.
FRA (Forward Rate Agreement)	En överenskommelse mellan två parter om framtida räntebetalningar. Den i förväg bestämda räntan blir den man betalar oavsett vad som hänt med marknadsräntorna.
Kapitalbindning	Den del av en fordran eller skuld som förfaller till inbetalning respektive betalning under perioden

Kreditrisk (motpartsrisk)	Osäkerheten kring en låntagares kreditvärdighet och möjlighet att fullgöra sina förpliktelser
Kurssäkrad finansiering	Ett lån i exempelvis USD som kurssäkras genom terminsköp av USD på förfallodagen
Köption	Rätten att köpa något till ett bestämt pris vid en bestämd tidpunkt
Likviditetsrisk	Risken att ett värdepapper p.g.a. marknadssituationen ej kan omsättas utan stora kostnader. Omfattar även risken att kommunen/företaget ej har tillräckliga likvida medel och därför kan drabbas av onödiga kostnader för att kunna fullgöra sina betalningar.
Löptid	Den tid som återstår till ett värdepappers förfall
Marknadsvärde	Värdet på en tillgång (eller en hel portfölj) till kapitalmarknadens rådande nivå
Medelsförvaltning	Förvaltning av tillgångar och skulder. Tillgångarna består oftast av likvida medel.
Motpartsrisk (kreditrisk)	Risken att en motpart inte kan fullfölja sina åtaganden på utsatt tid eller med hela det belopp som fordran avser
Obligation	Skuldebrev med lång löptid utgivet av riksgälden, hypoteksinstitut, företag, kommuner, landsting m.fl.
Option	Avtal mellan två parter som ger den ena parten möjlighet, men inte skyldighet, till köp eller försäljning av en viss mängd av t.ex. värdepapper vid en viss bestämd framtida tidpunkt
Portfölj	Finansiell tillgång som är placerad i olika värdepapper eller en skuld som består av krediter med olika löptider, räntebindning m.m.
Position	Innehav i ett värdepapper/finansiellt instrument
Rating	Riskklassificering av företag/organisation med avseende på deras kreditvärdighet eller av lån med avseende på utsikten till återbetalning. Enligt Standard & Poors innebär AAA den högsta kreditvärdigheten och AA innebär en väldigt hög kreditvärdighet. Motsvarande för svenska värdepapper innebär K1 den högsta kortfristiga kreditvärdigheten.

Ratinginstituten Standard & Poors och Moodys klassificering av långfristig upplåning är enligt följande:

Ratinginstitut	Kreditvärdighet			
	Mkt hög	Hög	Spekulativ	Mkt låg
S & P	AAA - AA	A - BBB	BB - B	CCC - D
Moody's	Aaa - Aa	A - Baa	Ba - B	Caa - C

För kortfristig upplåning gäller nedanstående tabell:

Ratinginstitut	Kreditvärdighet			
	Mkt hög	Hög	Tillfredsstäl- lande	Mkt låg
S & P	K-1	K-2	K-3	K-4,K-5
Moody's	P-1	P-2	P-3	NotP

Räntebas

Den räntenotering som utgör grunden för räntesättningen. Vanlig räntebas är 360/360, dvs. man räknar som att året har 30 dagar i varje månad och ränta betalas för 360 dagar på ett år. Man kan också betala ränta för 365 dagar på ett år och räntebasen blir då 365/365.

Räntebindning

Den tidsperiod under vilken räntan på ett lån eller en placering är fast

Ränteoption

Option vars underliggande egendom är en räntebärande tillgång

Räntepunkt

På penningmarknaden ett uttryck för hundra delar procent. T.ex. en förändring mellan 5,00 och 5,01.

Ränterisk

Uttryck för osäkerheten kring framtida ränteutveckling och att värdet på en tillgång eller kostnaden för ett lån negativt förändras p.g.a. en oväntad förändring av räntenivån.

Statsskuldväxel

Av staten/Riksgälden utfärdat räntebärande instrument (löpande skuldebrev) med kort löptid (högst 360 dagar)

Swap

Vid översättning till svenska skulle man kunna säga att swap ungefär betyder bytesaffär. En ränteswap innebär t.ex. att två parter byter ränteströmmar med varandra, t.ex. fast mot

	rörlig. En valutaswap innebär att man byter valutaposition med motparten.
Säljoption	Rätten att sälja något till ett bestämt pris vid en bestämd tidpunkt
Terminsaffär	Ett avtal om att vid en bestämd tidpunkt i framtiden köpa eller sälja något till ett bestämt pris
Terminskurs	Priset på en tillgång med leverans i framtiden
Valutarisk	Risken att företaget/organisationen drabbas av förluster till följd av valutakursförändringar
Valutasäkrat lån	Lån i annan valuta som samtidigt valutaterminsäkrats
Värdepapper	Gemensam beteckning för bl.a. aktier, obligationer, optioner, terminer m.m.
Återlån	Medel som i balansräkningen avsatts för pensionsförpliktelser används för att finansiera investeringar eller för att amortera lån